

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet *Integritet och straffskydd (SOU 2016:7)*

Utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta lämnar hovrätten följande synpunkter på förslagen.

Allmänna och sammanfattande synpunkter

Betänkandet innehåller en grundlig och bra beskrivning av behovet av ett förstärkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Som utredningen redogör för finns det ett tydligt behov av en lagstiftning som anpassas till dagens samhälle och de ökade möjligheterna till spridning av kränkande bilder, filmer eller andra uppgifter genom internet och annan elektronisk kommunikation. Mot bakgrund av detta och inte minst med hänsyn till vikten av att Sverige lever upp till sina internationella åtaganden på det här området välkomnar hovrätten förslaget om att införa en ny straffbestämmelse till skydd för den personliga integriteten.

Utredningens förslag ska enligt direktiven endast gälla utanför det grundlagsskyddade området. Hovrätten står fast vid de synpunkter som lämnats i ett remissyttrande över betänkandet *En översyn av tryck- och yttrandefriheten (SOU 2012:55)* beträffande betydelsen av att bestämmelserna om integritetsskydd gäller både inom och utanför det grundlagsskyddade området. Det riskerar att i många fall framstå som svårförståeligt och inkonsekvent att ett klandervärt beteende är straffbart utanför men inte inom det grundlagsskyddade området. Detta särskilt mot bakgrund av möjligheterna att ansöka om och erhålla utgivningsbevis för databaser som inte nödvändigtvis är anslutna till etablerade mediers självsaneringssystem. Hovrätten har dock förståelse för den problematik som det innebär att införa en bestämmelse om integritetsskydd på det grundlagsskyddade området och de ytterligare avvägningar som i det fallet måste göras i förhållande till yttrandefriheten. Hovrätten ser inget hinder mot att de i betänkandet föreslagna ändringarna genomförs och att en översyn av regleringen på det grundlagsskyddade området sker i ett annat sammanhang.

Olaga integritetsintrång

Hovrätten instämmer i utredningens bedömning att det finns ett stort behov av en reglering som gör det möjligt att på ett adekvat sätt straffrättsligt beivra spridning av integritetskränkande bilder och andra uppgifter. Den föreslagna utformningen av bestämmelsen har fördelen att den tydligt anger vilka uppgifter som omfattas av det straffbelagda området. Det bör samtidigt påpekas att en uppräknings på det föreslagna sättet riskerar att bli normerande, vilket kan komma att begränsa bestämmelsens tillämpningsområde på ett sätt som inte är avsett.

Det finns en risk att det kan komma att uppstå vissa tillämpningssvårigheter på grund av att det kriminaliserade området kommer att se olika ut inom och utanför det grundlagsskyddade området. Hovrätten konstaterar att det är en fråga som får lösas i rättstillämpningen.

Den föreslagna bestämmelsen innebär oundvikligen inskränkningar i yttrandefriheten men hovrättens bedömning är att den avgränsning av det straffbara området som föreslås i betänkandet leder till en rimlig balans mellan yttrandefrihet och skydd för den personliga integriteten.

Olaga hot

Hovrätten tillstyrker utvidgningen av bestämmelsens tillämpningsområde till att omfatta allvarliga integritetskränkande brott. Hovrätten har inte heller i övrigt något att invända mot de förändringar i bestämmelsen som föreslås i betänkandet.

Ofredande

Bestämmelsen om ofredande har tidigare kritiserats för att vara vag och lämna ett stort utrymme för tolkningar (se bl.a. NJA 2008 s. 946). Den föreslagna nya lydelsen är visserligen också allmänt hållen men i bestämmelsen tydliggörs att det är hänsynslösa *ageranden* som avses och att det finns ett krav på att gärningen ska orsaka en *kännbar* fridskränkning för att vara straffbar. Enligt hovrättens mening begränsas bestämmelsens tillämpningsområde på ett acceptabelt sätt.

Hovrätten instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov av att anpassa bestämmelsen till de nya formerna för kommunikation som den tekniska utvecklingen möjliggjort. Vissa enstaka, mycket allvarliga yttranden, t.ex. på publika forum på internet, som idag faller utanför det straffbara området, kan innebära allvarliga kränkningar av den personliga integriteten. Hovrätten tillstyrker därför den utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde som enligt betänkandet åsyftas med den nya lydelsen.

Förtal och förolämpning

De förändringar som föreslås i bestämmelserna innebär att de blir mer lättillgängliga och anpassas efter dagens språkbruk. Hovrätten tillstyrker dessa.

Hovrätten välkomnar förslaget om att införa en möjlighet till brottskadeersättning vid grovt förtal.

Ansvar för tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor

Hovrätten delar bedömningen att det finns ett behov av en generell översyn av regleringen om ansvar för elektroniska anslagstavlor. Det är av stor vikt att kränkande uppgifter på internet snabbt tas bort och att ytterligare spridning förhindras. En reglering som ålägger tillhandahållaren ett visst ansvar har i det sammanhanget en viktig handlingsdirigerande effekt. Mot bakgrund av detta tillstyrker hovrätten den utvidgning som föreslås men menar att det bör övervägas att även utvidga ansvaret till att gälla fall där meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om förtal och ofredande. Med beaktande av det uppenbarhetsrekvisit som begränsar tillhandahållarens skyldighet till endast mycket tydliga fall torde risken för att en osäkerhet hos tillhandahållarna begränsar yttrandefriheten vara liten.

Kollektiva angrepp genom internet

Utredningen har övervägt möjligheten men valt att inte lämna något förslag om att införa särskilda bestämmelser tillämpliga på sådant som kan beskrivas som kollektiva angrepp genom internet. Att utsättas för ett stort antal kränkande uttalanden från olika personer kan – som också framhålls i betänkandet – upplevas som mycket hotfullt och förstärka känslan av angrepp på den personliga integriteten. Den här typen av samlade angrepp – ofta riktat mot offentliga personer – riskerar också att leda till att personer avstår från att uttrycka sina åsikter på nätet, vilket i förlängningen kan utgöra ett hot mot yttrandefriheten. Hovrätten anser mot denna bakgrund att det finns skäl att överväga ett starkare straffrättsligt skydd på det här området.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättslagmannen Monika Sörbom, hovrättsrådet Per Claréus, tf. hovrättsassessorn Hanna Oljelund och administrativa fiskalen Hanna Hallonsten.

Fredrik Wersäll

Hanna Hallonsten